

LAUSUNTO

10.6.2014

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖLLE

Viite: Lausuntopyyntö 30.4.2014 (STM061:00/2014)

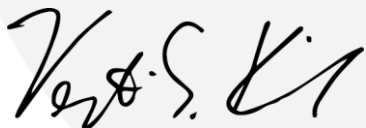
Asia: Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 193 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä 64 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto yllä mainitusta asiasta.

Lisätietoja: Erityisasiantuntija Ulla Saastamoinen, 050 5979442, ulla.saastamoinen@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

Anne Knaapi
johtaja

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Society for Social and Health

www.soste.fi

1. YLEISTÄ

Lakiesitys sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista on yksi askel ja edellytys sosiaalihuollon sähköisen valtakunnallisen tietojärjestelmän rakentamiseksi. Esityksen perustelujen mukaan lopullisena tavoitteena on luoda Kansallisen Terveysarkiston (Kanta) rinnalle Kansallinen sosiaalihuollon sähköinen arkisto (Kansa). Toteutuessaan tämä tulisi mahdollistamaan tiedonvaihdon sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sosiaalihuollon eri toimijoiden välillä. Kansalaisille tulee myös mahdollisuus tarkistaa omat tietonsa katseluyhteyden avulla kansallisesta arkistosta. SOSTE pitää tavoitetta erittäin tärkeänä.

SOSTEn mielestä erillinen laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista siten, että siihen sisällytettäisiin sosiaalihuollon asiakaslaista asiakastietojen käsittelyä koskevat säännökset ja muut säännökset sosiaalihuoltolakiin ja että sosiaalihuollon asiakaslaki samalla kumottaisiin, on SOSTEn mielestä täysin perusteltua. SOSTE ilmaisi tämän sosiaalihuoltolakiesitystä koskevassa lausunnossaan.

SOSTE kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

1. Käsitteiden tulee olla selkeästi määritellyt ja yksiselitteiset

Lakiesityksen 3 §:ssä on määritelty käytettävät käsitteet. Esimerkiksi 'palvelunantaja' on määritelty seuraavasti: *"palvelunantajalla tarkoitetaan sosiaalihuoltoa järjestävää viranomaista, julkista sosiaalipalvelujen tuottajaa sekä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa tarkoitettua palvelujen tuottajaa"*. Toisaalla pykälässä: *"palvelunjärjestäjällä tarkoitetaan palvelunantajaa, jolla on järjestämismvastuu sosiaalihuollon asiakaslain 6§:ssä tarkoitettun sopimuksen mukaan."*

SOSTEn korostaa, että mm. edellä mainittujen käsitteiden määrittely aiheuttaa helposti sekaannusta ja väärinymmärrystä. Lain ymmärrettävyyden ja selkeyden vuoksi käytettävien käsitteiden tulee olla selkeästi määritellyt, yksiselitteiset ja ymmärrettävät ja niitä tulee käyttää johdonmukaisesti.

2. Sosiaalihuollon asiakastiedon dokumentoinnin yhdenmukaistaminen on tärkeää ja sen kansallinen ohjaus tulee varmistaa

Lakiesityksen perusteluissa on todettu, että sosiaalihuollon nykyinen asiakastietojen dokumentointi on kirjavaa ja asiakasasiakirjojen määräksi on tunnistettu yli 200 erilaista asiakasasiakirjaa sosiaalihuollon eri palvelutehtävissä ja tukiprosesseissa. Asiakirjatietoja käsitellään ja säilytetään lukuisissa eri sosiaalihuollon

tietojärjestelmissä, joiden ongelmana on THL:n tutkimuksen mukaan huono käytettävyys ja huono keskinäinen yhteensopivuus. Työntekijöillä tuhlautuu runsaasti aikaa asiakastietojen hakemiseen eivätkä tiedot ole sellaisessa muodossa, että niitä voitaisiin hyödyntää asiakastyön raportoinnin, tilastoinnin tai johtamisen tarpeisiin. Lakiesityksen 6. §:ssä on maininta, että THL antaa tarkemmat määräykset sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen rakenteista ja asiakirjoihin merkittävistä tiedoista.

SOSTE pitää hyvänä lain tavoitteita yhdenmukaistaa dokumentointia sekä edistää asiakastietojen käsittelyä ja hyödyntämistä sosiaalihuollossa. THL:llä on haasteellinen rooli strukturoitujen asiakasasiakirjojen mallien luomisessa. Tavoite yhtenäiseen dokumentointiin on ehdottoman tärkeä, mutta samalla tulee varmistaa se, ettei sosiaalihuollon auttamistavoitteen näkökulmasta kadoteta sellaista yksilöllistä tietoa, joka yksittäisen henkilön kohdalla voi olla ratkaisevan tärkeä peruste palvelun/tuen harkinnassa. SOSTE kuitenkin toteaa, että yhtenäinen dokumentointi ja yhteiset käsitteet luovat perustan, jolla sosiaalihuollon tutkimus, tilastointi, arviointi ja kehittäminen ovat mahdollisia. Tällä hetkellä sosiaalihuollon tilastoinnissa on vakavia puutteita ja SOSTE pitää välttämättömänä, että tilastointijärjestelmä saadaan ajantasaiseksi. SOSTE korostaa vahvan kansallisen ohjauksen ja koulutuksen tärkeyttä.

3. Sosiaalihuollossa eri toimijoiden tehtävät ja vastuut asiakastiedon dokumentoinnissa, tiedon hallinnassa, säilyttämisessä ja käsittelyssä tulee olla selkeät ja hyvin ohjeistetut.

Lakiesityksen useissa pykälissä säädetään eri rekisterinpitäjän määräytymisestä, eri toimijoiden vastuista ja tehtävistä, keskinäisistä toimeksiantosopimuksista, tietojen hallinnasta, asiakastietojen luovutuksen seurannasta jne.

SOSTE pitää tärkeänä, että nykyisessä palvelujärjestelmässä sekä tulevia rakenteita ajatellen on mahdollisimman selkeät raamit ja ohjeistus siitä, että lakiesityksessä määritellyt eri toimijoiden velvoitteet ja vastuut toteutuvat. On tärkeää, että asiakastietoja koskevien asiakirjojen käsittely, salassapitovelvollisuudet, säilyttäminen ym. hoidetaan asiallisesti ja lain mukaisesti riippumatta siitä, mikä taho on velvollinen niitä hoitamaan. Tämä edellyttää vahvaa kansallista ohjausta ja koulutusta.